

УДК 336.713

DOI 10.33244/2617-5940.2.2019.83-98

Житар М.О., Зелінська В.С.

НЕОБАНКІНГ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКА ПЕРСПЕКТИВА

У статті авторами досліджено економічну суть нового виду банків, так званих «необанків». З'ясовано основні переваги необанків над традиційними банками, досліджено проблеми та недоліки розвитку віртуальних банків. Розглянуто зарубіжний досвід розвитку необанків та представлено топ-10 інтернет-банків світу у 2019 році за версією GoBankingRate. Також досліджено єдиний український необанк – Monobank, особливості його функціонування. На підставі проаналізованих даних зроблено висновки щодо перспектив розвитку необанків в Україні в реаліях сьогодення.

Ключові слова: банківська система, віртуальний банк, інтернет-банкінг, необанк, фінансові технології.

Житарь М.О., Зелинская В.С.

НЕОБАНКИНГ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И УКРАИНСКАЯ ПЕРСПЕКТИВА

В статье авторами исследована экономическая суть нового вида банков, так называемых «необанков». Выявлены основные преимущества необанков над традиционными банками, исследованы проблемы и недостатки развития виртуальных банков. Рассмотрен зарубежный опыт развития необанков и представлены топ-10 интернет-банков мира в 2019 году по версии GoBankingRate. Также исследован единственный украинский необанк - Monobank, особенности его функционирования. На основании проанализированных данных сделаны выводы относительно перспектив развития необанков в Украине в реалиях сегодняшнего дня.

Ключевые слова: банковская система, виртуальный банк, интернет-банкинг, необанк, финансовыетехнологии.

Zhytar M.O., Zelinska V.S.

NEOBANKING: FOREIGN EXPERIENCE AND UKRAINIAN PERSPECTIVE

The authors investigate the economic nature of a new type of banks, these-called "neobanks". The main advantages of neobanks over traditional banks are investigated, problems and disadvantages of development of virtual bank are investigated. The foreign experience of development of neobank is considered and the top 10 online banks of the world in 2019 according to Go Banking Rate are presented. The only Ukrainian neobank - Monobank, its peculiarities of functioning – was also investigated. On the basis of the analyzed data, conclusions are drawn regarding the prospects for the development of neobanks in Ukraine in the realities of today.

Keywords: banking system, virtual bank, internet banking, neobank, financial technologies.

Постановка проблеми. У фінансовій системі банки відіграють основну роль, оскільки вони є важливою умовою подальшого економічного розвитку країни і загалом сприяють зростанню всієї економіки. Враховуючи швидкі темпи розвитку фінансових технологій, а саме: вдосконалення інформаційних та цифрових технологій, глобальна доступність мережі Internet та мобільного зв'язку, що формують покоління смартфонів та планшетів, підвищена зацікавленість до on-line магазинів, соціальних мереж, пошукових систем.

Все це змушує банківську систему запроваджувати інноваційні технології, розробляти напрями та моделі управління, щоб бути конкурентоспроможними на банківському ринку та сприяє появі нових видів банків, так званих «необанків».

Для України такий вид банків є новим, в той час як закордоном «необанки» вже успішно завойовують ринок. Тому виникає потреба у вивченні питання розвитку необанків в реаліях української банківської системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження в галузі необанкінгу спираються на теоретичні праці вітчизняних та зарубіжних вчених, практичні розробки і нормативно-правову базу державного регулювання в цій галузі. В українській економіці розробки теорії та практики присвячені праці таких авторів, як Р. Беззуб, А. Блажевич, Л. Городянська, Л. Гут, А. Мартиненко, О. Озерчук, І. Петренко, Т. Стечишинта інші.

Більшість вчених вважають, що такі fintech-стартапи, як «необанки» міцно завойовують своє місце на ринку банківських послуг, проте й досі існує ряд проблем, що не дозволяє впровадити їх в щоденну діяльність. Тому вважаємо за потрібне більш детально дослідити питання сутності необанку, його можливостей, перспективи розвитку та проблеми пов'язані з ними у світі та в Україні. Водночас залишається актуальним дослідження ризиків, які має Fintech в особі «необанків» для банківського сектору.

Метою статті є аналіз розвитку «необанків» у світі та дослідження впливу впровадження необанків у банківську сферу України.

Виклад основного матеріалу. Банки нового типу, так звані необанки - це фінансово-кредитні інститути, які здійснюють свою діяльність виключно через мережу Internet, тобто не мають фактичних представництв (відділень). Вони побудовані з чистого аркуша на нових технологіях, на відміну від застарілої інфраструктури традиційних банків[6, с.74]

Можливість появи таких банків в країні обумовлена рівнем її економічного і технологічного розвитку, наявністю прийнятої законодавчої бази і зрілої банківської сфери. Саме в таких умовах з'являється можливість просувати і експериментувати з різноманітними видами банківських послуг.

Термін «необанки» є не єдиним, їх називають по-різному: «мобільний банк», «віртуальний банк», «інтернет-банк», «цифровий банк», «банк-челенджер» [9, с. 36].

Популярність появи «віртуальних банків» пов'язана з їх особливістю, оскільки окрім традиційних банківських послуг (рахунки і операції за ними, кредити, управління капіталом, інвестиції, депозити тощо) вони прагнуть використовувати й новітні інструменти. Так основними перевагами віртуальних банків над традиційними банками є [3; 4; 7]:

- оптимальна система, що дозволяє спростити процедуру реалізації фінансових послуг і залучити нові інструменти, наприклад, такі як: P2P-кредитування, краудфандінгові платформи, фінансових роботів-консультантів та криптовалюту;
- пропонують вищі процентні ставки, більш низький рівень комісій (або взагалі їх відсутність);
- сучасний інтерфейс для клієнтів, зручний та зрозумілий формат інтернет банкінгу;
- високий рівень обслуговування та підтримки користувачів банківських послуг;
- можливість швидкої оплати рахунків і встановлення, за бажанням клієнта, тижневих лімітів витрат за картами;
- можливість перегляду інформації по своїх рахунках і транзакціях з мобільного телефону в режимі реального часу, а також блокування своєї карти в один клік через додаток, який доступний безкоштовно для Android та iOS;
- відсутність паперового документообігу;
- здійснення верифікації документів в on-line режимі;
- можливість зняття та внесення готівки в будь-якому банкоматі, який приймає Visa або MasterCard по всьому світу без комісій тощо.

Тобто звільнившись від застарілої IT-інфраструктури необанки мають більше можливостей створювати сучасні банківські продукти. При цьому

необанки постійно працюють над розширенням та вдосконаленням свого продуктового ряду, враховуючи потреби своїх користувачів в режимі 24/7.

Нині відомо два шляхи розвитку необанків, вони абосаміотримують банківську ліцензію, або оперують на базі одного з існуючих банків, фактично купуючи оптом послуги у фінансової організації, яка виступає «фінансовим посередником», і продає їх у роздріб своїм клієнтам. Перший варіант прийнятний для більшості фінансових стартапів у Великобританії, яка в останні кілька років узяла курс на лібералізацію фінансової галузі. Другий – для компаній з інших юрисдикцій, де отримання ліцензії є занадто дорогим і кропітким процесом [6 с. 75].

В майбутньому розвиток необанків є досить перспективним, як для світу, так і для України. Цей напрям настільки затребуваний сьогодні, що світові фінансові столиці, такі як Лондон і Нью-Йорк, «заманюють» уже створені необанки вигідними умовами щодо реєстрації та оподаткування.

Розглянемо зарубіжний досвід розвитку необанків. Так одним із перших американських «віртуальних» фінансових установ вважається SecurityFirstNetworkBank, який розпочав свою діяльність ще в далекому 1995 році. Причому, буквально через півтора року його активи досягли 40 млн. доларів США, а кількість відкритих рахунків – 10 000. У Європі першим банком без офісної мережі в 1996 році став німецький AdvanceBank. Щоправда, він проіснував лише сім років і в 2003 році був ліквідований [11, с. 148].

Найбільшого успіху серед європейських банків такого роду (їх називають ще «прямими або ж необанками») досяг створений в 1989 році англійський банк FirstDirect (філія Мідленд Банку), який запустив телефонний банкінг. Даний банк першим застосував концепцію роботи без відділень, цілодобово обслуговуючи клієнтів за допомогою колл-центру. Нині банк обслуговує понад 500 тис. клієнтів. А у 1998 році знову ж таки у Великій Британії з'явився перший інтернет-банк Egg. [10, с. 249].

Успішний розвиток прямих банків у Великобританії призвів до того, що англійськими банками було закрито близько чверті їх звичайних відділень, а число банківських службовців скоротилося за останні 3-5 років з 500 тис. до 350 тис., помітно зросла кількість зайнятих неповний робочий день.

На початку 2018 року китайська компанія Tencent, одна з найбільших в світі ІТ-компаній, запустила свій «тільки-онлайн» приватний банк – WeBank. Оскільки у Китаї більшість банків – державні, то акції Tencent вирости на 13% протягом тижня. Аналітики називають це новою ерою експансії на ринки, що розвиваються. Прем'єр-міністр Китаю охарактеризував ситуацію наступним чином: «Маленький крок для WeBank, один гігантський крок для фінансової реформи»[11,с. 148]

Загалом Світовий ринок необанків розвивається дуже швидко і станом на початок 2017 року глобальні звіти налічували понад 70 компаній зі сфери “необанкінгу”, і це лише повністю реалізовані стартапи. Сьогодні цікавим трендом є створення необанків під якісь конкретні цільові аудиторії: для дітей і їх батьків, для студентів. У плані комунікацій також тривають інновації: крім звичного спілкування з клієнтською підтримкою через чат у вигляді месенджера або відеозв'язку, додаються чат-боти і інтеграції з програмами штучного інтелекту Siri і Alexa[10, с. 249].

Найбільша частка використання мобільного банку припадає на молодь і ринки, що розвиваються, а в географічному розподілі першість займає Європа. Лідерство належить Великобританії: Monese (55 тисяч установок мобільного додатка), Tandem (залучили 22 мільйони фунтів), Monzo (35 тисяч клієнтів в листі очікування), Starling (привернули нові 70 мільйонів доларів інвестицій), Atom (купили дизайн-бюро Grasp).

Цікаві рішення в Скандинавії: данські Lunarway і Emit, шведський Tink (залучив 10 мільйонів доларів, 300 тисяч користувачів, збираються виходити ще в 10 країн Європи), фінський Holvi також збирається виходити на нові ринки[10, с. 249].

Німецький N26 залучив 40 мільйонів доларів від пулу інвесторів. Банк N26, стартував як фінансово-технологічний стартап у Німеччині у 2013 році. Спочатку N26 працював за підтримки та з гарантіями німецького банку Wirecard Bank, а восени 2016 року він отримав банківську ліцензію від німецького регулятора BaFin та погодження від Європейського Центрального Банку. Нині послуги N26 доступні у 24 європейських країнах для 2,3 млн клієнтів, включаючи Великобританію. У 2018 році банк збільшив кількість клієнтів у тричі та планує вийти на ринок США до кінця 2019 року. N26 заробляє на комісіях за перекази по картам, преміям-екаунтах, а також на фінансових продуктах: овердрафтах, споживчих кредитах та інших. N26 оцінюють у 2,7 млрд дол. США та у компанії працює більше 800 співробітників у Берліні, Барселоні та Нью-Йорку.

Основними конкурентами N26 є фінансові стартапи – Revolut, Monzo, Starling і Atom. N26 є прямим банком, що спеціалізується на управлінні рахунками через смартфон. Його основною ідеєю є те, що кращий банківський офіс – це мобільний телефон, а у центрі всього повинен стояти клієнт [7, с. 148].

У США привертають увагу Varo Money (привернули раунд в 27 мільйонів доларів, розвивають PFM-функціональність) і Zero Financial. Цікавий сплеск активності серед необанків в Канаді: Koho і EQ Bank.

Азія представлена дуже слабо: гонконгським Neat, сінгапурським Yolo Lite, в'єтнамськими Momo і Timo, російськими Точка і Рокетбанк, новим пакистанським стартапом Finja. Найцікавіший ринок зараз - Бразилія, де після успіху Nubank (привернули 52 мільйони доларів після трьох років життя, 1 мільйон жителів подали заявki) з'являються послідовники начебто Neon [10, с. 249].

Загалом аналізуючи зарубіжний досвід розвитку необанків, варто зазначити, що міжнародна агенція GOBankingRates щороку проводять оцінку найпопулярніших інтернет-банківських установ в рамках дослідження

«Кращі онлайн-банки». У 2019 році агенція виявила 10 найкращих онлайн банків, оцінюючи їхню комісію за користування карткою, прибутковість накопичувального рахунку, річні процентні ставки за депозитом, функції обслуговування клієнтів (див. табл. 1). Крім того, було враховано чи пропонують онлайн-банки такі послуги: 24/7 обслуговування клієнтів по телефону, служба чату в реальному часі з реальною людиною через веб-сайт, наявність мобільного додатку та можливість створення віддаленого чекового депозиту.

Аналізуючи дані таблиці 1, бачимо, що 8 банків тримають свої позиції протягом 2017-2019 рр., що показує їх високу конкурентоспроможність. У 2017 році в ТОП-10 входили ще AloStarBankofCommerce та BankofInternetUSA, проте у 2019 році їх випередили TIAABank та SallieMaeBank.

Таблиця 1

ТОП-10 кращих онлайн-банків світу 2019 року

Банк	Плата за перевірку	Економія APY	12-місячна CD APY	Підтримка 24/7	Живий чат	Мобільний додаток	Віддалений контроль за вкладом
Ally Bank	\$0	1.80%	2.00%	+	+	+	+
Bank5 Connect	\$0	1.85%	2.00%	-	+	+	+
TIAA Bank	\$0	1.10%	2,50%	-	-	+	+
CIT Bank	\$0	2.10%	2,20%	-	-	+	+
Barclays Bank Delawere	\$0	1,90%	2,10%	-	-	+	+
Discover Bank	\$0	1,80%	2,10%	+	-	+	+
Gobanking.com	\$0	1,80%	0,15%	-	-	+	+
Sallie Mae Bank	\$0	1,80%	2,35%	-	-	+	+
Synchrony Bank	\$0	2,25%	2,70%	-	-	+	+
Incredible Bank	\$0	0,50%	1,00%	-	-	+	+

12-місячна CDAPY – річний відсотковий дохід на ощадному рахунку

Джерело: складено авторами на основі [8]

Загалом видно, що процентні ставки цих банків відрізняються, але знаходяться майже на одному рівні, що притаманно для всіх необанків. Всі банки з перелічених мають власний мобільний додаток та можливість віддаленого контролю за вкладом. Лише 2 банки з 10 мають підтримку 24/7 та Живий чат. Найкращим на нашу думку є необанк - AllyBank, оскільки банк пропонує найвищий заощаджувальний АРУ зі свого ощадного рахунку в інтернеті, при цьому є можливість безкоштовної перевірки та різноманітні варіанти обслуговування клієнтів. І він єдиний банк, що пропонує цілодобове обслуговування клієнтів, спілкування в реальному часі з реальною людиною, мобільний додаток та віддалений чек депозит.

Підвищений інтерес до необанків спостерігається не лише закордоном, а й в Україні. За дослідженнями FinTechУкраїна має можливості розвитку необанків та інших стартапів у фінансовій сфері. Так в Україні станом на кінець 2018 року частка осіб, що використовують Інтернет – 65%, рівень проникнення смартфонів – 48%, а рівень покриття 3Gабо вище – 45%. Понад 22,5 млн. осіб користуються фінансовими послугами, з них понад 63% мають акаунт у фінансовій установі, 49% мають дебетову карту, 39% використовували дебетову або кредитну карту, щоб здійснити покупку, понад 29% використовують Інтернет, щоб оплатити рахунки або здійснити покупку, 18% використовували Інтернет для доступу до фінансового акаунту[5].

Як бачимо, Україна здійснює співпрацю з Fintech в банківській сфері, активно впроваджують новітні продукти та програми. Проте на сьогодні, першим повноцінно реалізованим стартапом у сфері «необанкінгу» є проект «Монобанк». Монобанк яскравий приклад віртуального банку, проте це не зовсім банк у звичайному розумінні слова.

Розробниками проекту є колишні экс-менеджери націоналізованого Приватбанку, які спільно з Універсал Банком та співробітництвом з командою FintechBandвосени 2017 року запустили перший український необанк. Попередньо проводилося Бета-тестування Монобанк, яке тривало

трохи більше місяця, за час якого було випущено 15 тис. карт з сукупним відкритим кредитним лімітом у 279,3 млн. грн. І 22 листопада 2017 року він було офіційно запуснений у промислову експлуатацію [10, с. 250].

Нині у проекту немає банківської ліцензії, яка видається НБУ і надає право проводити розрахункові операції, приймати гроші на депозити або видавати кредити. Monobank – це всього лише онлайн-сервіс, який забезпечує доступ до банківських послуг. При цьому безпосередньо операції здійснює UniversalBank. Він є фінансовим партнером Monobank і саме він оперує грошима клієнтів. Іншими словами, підключаючись до онлайн-сервісу, людина, по суті, стає клієнтом UniversalBank. Але доступ до його послуг він отримує не безпосередньо у відділеннях Universal'a, а дистанційно через Monobank. По суті, Monobank пропонує клієнтам розрахункові операції. Розмістити депозит, наприклад, з його допомогою не можна. Проте доступні перекази між картками, оплата різноманітних послуг та сервісів (поповнення мобільних рахунків, комунальні та бюджетні платежі), кредитний ліміт, опція кешбек, послуги розстрочки.

Головними перевагами Monobank є простота і зручність використання рахунку – те, що у світовій практиці називається UX (User Experience). В нашому технологічному суспільстві, обділеному вільним часом, тільки один цей фактор може зіграти вирішальну роль в популярності продукту [11, с. 149].

Однак, незважаючи на величезну кількість позитивних сторін нового сервісу, Monobank буде непросто в реаліях українського банківського регулювання, зокрема в питаннях стосовно відкриття і ведення банківських рахунків. І тут вся справа в досить консервативному підході нашого законодавства.

Нині для формування Monobank, як повноцінного «необанку» та створення інших «on-line банків» в Україні є проблема законодавчого регулювання. Основними нормативними актами, що регулюють дану галузь, є Закони України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»,

“Про фінансові послуги та регулювання ринків фінансових послуг”, а також “Про банки і банківську діяльність”. При цьому обсяг і вид необхідних ліцензій буде залежати безпосередньо від обсягу послуг, які передбачається надавати в рамках проекту.

Відкриття та ведення поточних рахунків на сьогоднішній день є виключно банківською діяльністю, що передбачено статтею 47 Закону України “Про банки і банківську діяльність”[1, с 58].

Ніяких “обмежених” ліцензій, як у Великій Британії, нашим законодавством не передбачено. Тому проект, що передбачає ведення клієнтських рахунків, можливий тільки на базі класичного банку. Це ж стосується і випуску платіжної картки. Незважаючи на те, що картка може обслуговуватися цілком різноманітними платіжними системами, її емітентом може бути тільки банк, який уклав договір з відповідною платіжною організацією. Це передбачено статтею 14 Закону України “Про платіжні системи та переказ грошей”.

Таким чином, реалізація проекту у сфері необанкінгу в Україні повинна передбачати співпрацю з будь-яким з діючих комерційних банків. Однак існує й інший шлях – відкриття рахунків та емісія платіжних інструментів за кордоном. Це не завадить вести бізнес і використовувати розрахунки в Україні, однак, швидше за все, буде коштувати дорожче для стартапу і передбачати плату за обслуговування карткового рахунку вище, ніж пропонують наші банківські установи.

Третій шлях – створення нового банку в Україні з подальшим отриманням всіх необхідних ліцензій. Цей шлях закриває досить багато питань в правовому регулюванні, проте коштує дуже дорого [1, с. 58-59].

Хоч інтернет-банки набирають популярність в світі та Україні через свої переваги над традиційними банками, але навіть вони мають велику кількість недоліків. Основними недоліками необанків є[2, с. 162; 3, с. 142]:

— значні витрати на створення і впровадження додатків та спеціалізованих програм, сайтів для обслуговування клієнтів;

- значні затрати на розробку і впровадження надійного захисту від кіберзлодіївта вірусних програм;
- недостатність інвестиційного капіталу;
- великі початкові вкладення коштів для розвитку необанку;
- наявність недовіри юридичних та фізичних осіб, а також малого та середнього бізнесу як до банків загалом, так і необанків зокрема;
- при наявності проблем з серверами, робота з рахунками та документами може зупинитися не невизначений термін до її усунення;
- низький рівень фінансової грамотності в країні та світі;
- поява додаткових ризиків, які створюють FinTech-компанії для утримання конкурентних позицій банками на фінансовому ринку;
- високий рівень конкуренції та витрат у короткостроковій перспективі;
- наявність недовіри до конвертації окремих платіжних засобів;
- необхідність конкурувати не лише з традиційними банками, а й протистояти таким брендовим компаніям, як Google, Apple, WeChatта Uber, які мають доступ до даних значної бази клієнтів та пропонують ним асортимент фінансових інструментів.

Для України також значними проблемами як вже зазначалось є законодавча база, можливість створення необанку як онлайн-сервісу традиційного банку, необхідність значних інвестицій тощо.

Висновки.Отже, поява необанків як нового виду банків, пов'язана із значним розвитком Інтернет-технологій та появою нового покоління клієнтів, що активно використовують смартфони у повсякденному житті та при управлінні фінансами. Інтернет-банки дуже швидко завоювали значну частку ринку, оскільки пропонують своїм клієнтам значні переваги порівняно з традиційними банками, від менших комісій до можливості відкриття та ведення рахунків без відвідування банку.

Нині закордоном налічується більше 70 інтернет-банків, основними

центрами є Великобританія, США, Німеччина. В той час як в Україні єдиним реалізованим необанком є Монобанк, який функціонує на базі Універсал банк. Хоч віртуальні банки є дуже популярними, проте крім переваг банки мають значні недоліки, що загалом збільшують ризики для банківської системи в цілому. Для України основною перешкодою на даному етапі є недосконалість законодавчої бази, необхідність значних початкових вкладень, конкуренція та високий рівень недовіри населення до банків, що є складовою низької фінансової грамотності. Тому у перспективі для появи необанків в Україні необхідно усунути дані проблеми.

Список джерел:

1. Беззуб Р. Ю. Проблеми розвитку необанків в Україні / Р. Ю. Беззуб // Розвиток банківських послуг та інновацій в цифровій економіці: матеріали наук.-практ. інтерн. конф. студ. аспір. і молод. вчених, Київ : КНЕУ. – 14 квітня 2019 р. – 57-59.
2. Блажевич А. А. Необанк как новое направление финансовых инноваций в Российской федерации / А. А. Блажевич, А. А. Рябченко // Вестник института экономических исследований. – 2018. - №4 (12). – с. 160-168.
3. Городянська Л. В. Особливості функціонування необанків / Л. В. Городянська // Фінансово-кредитні системи в умовах зміни ділових циклів: Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф., Київ. – 15 травня 2019р. – с. 141-143.
4. Гут Л. В. Необанки: зарубіжний та вітчизняний досвід функціонування / Л. В. Гут // Фінансово-кредитні системи в умовах зміни ділових циклів: Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф., Київ. – 15 травня 2019р. – с. 143-145.
5. Інфографічний довідник "FintechGuide 2018": BusinessViews. – 2018. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://businessviews.com.ua/ru/the-infographics-report-fintech-guide-2018/>
6. Мартиненко А. О. Світові тенденції розвитку необанків / А. О. Мартиненко // Інноваційні банківські технології та сучасні форми грошей [Електронний ресурс] : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих учених, Київ, 5 квіт. 2018 р. – с. 74-76.
7. Озерчук О. В. On-line банки: зарубіжний досвід / О. В. Озерчук // Фінансово-кредитні системи в умовах зміни ділових циклів: Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. – Київ. – 15 травня 2019р. – с. 147-149.
8. Офіційний сайт GOBankingRates | PersonalFinanceSiteToHelpYouFind [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gobankingrates.com/>

9. Петренко І. П. Світові тенденції розвитку необанків [Електронний ресурс] / І. П. Петренко // Майбутнє банкінгу: сучасні виклики та перспективи розвитку : збірник матеріалів ІІМіжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 15 черв. 2017 р., м. Київ : КНЕУ, 2017. – С. 35–38.
10. Романчук М. Необанки: закордонний досвід та перспективи розвитку в Україні / М. Романчук // Монетарні і фінансові аспекти стабільного економічного розвитку: зб. тез доп. Всеукр. наук. Інтернет-конф. - Тернопіль : ТНЕУ, 2018. - С. 248-251.
11. Стечишин Т. Б. Необанки: особливості організації та перспективи розвитку в Україні / Т. Б. Стечишин // Розвиток банківських послуг та інновацій в цифровій економіці: матеріали наук.-практ. інтерн. конф. студ. аспір. і молод. вчених. – Київ: КНЕУ. – 2019р. – с. 147-150.
12. Фінансова гнучкість прийняття рішень в інвестиційній діяльності банків: Монографія / М.О. Кужелєв, М.О. Житар. – Київ: Видавництво «Центр учбової літератури» Київ-Бидгощ, 2016. – 176с.

References

1. Bezzub R. Ju. Problemy rozvytku neobankiv v Ukrajinі / R. Ju. Bezzub // Rozvytok bankivskykh posluh ta innovacij v cyfrovij ekonomici: materialy nauk.-prakt. intern. konf. stud. aspir. i molod. vchenykh, Kyjiv : KNEU. – 14 kvitnja 2019 r. – 57-59.
2. Blazhevich A. A. Neobank kak novoe napravlenie finansovykh innovatsiy v Rossiyskoy federatsii / A. A. Blazhevich, A. A. Ryabchenko // Vestnik instituta ekonomicheskikh issledovaniy. – 2018. - №4 (12). – s. 160-168.
3. Ghorodjansjka L. V. Osoblyvostifunkcionuvannjaneobankiv / L. V. Ghorodjansjka // Finansovo-kredytnisystemy v umovakhzminydilovykhcykliv: Mizhn. nauk.-prakt. Internet-konf.,Kyjiv. – 15 travnja 2019r. – s. 141-143.
4. Ghut L. V. Neobanky: zarubizhnyj ta vitchyznjanyjdosvidfunkcionuvannja / L. V. Ghut // Finansovo-kredytnisystemy v umovakhzminydilovykhcykliv: Mizhn. nauk.-prakt. Internet-konf.,Kyjiv. – 15 travnja 2019r. – s. 143-145.
5. Infografichnyjdovidnyk "FintechGuide 2018": BusinessViews. – 2018. – [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://businessviews.com.ua/ru/the-infographics-report-fintech-guide-2018/>
6. Martynenko A. O. Svitovi tendenciji rozvytku neobankiv /A. O. Martynenko // Innovacijni bankivsjki tekhnologhiji ta suchasni formy ghroshej [Elektronnyj resurs] : materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. studentiv, aspirantiv i molodykh uchenykh, Kyjiv, 5 kvit. 2018 r. – s. 74-76.
7. Ozerchuk O. V. On-linebanky: zarubizhnyjdosvid / O. V. Ozerchuk // Finansovo-kredytnisystemy v umovakhzminydilovykhcykliv: Mizhn. nauk.-prakt. Internet-konf. – Kyjiv. – 15 travnja 2019r. – s. 147-149.
8. Oficijnyj sajt GOBankingRates | PersonalFinanceSiteToHelpYouFind [Elektronnyjresurs]. – Rezhymdostupu: <https://www.gobankingrates.com>

9. Petrenko I. P. Svitovi tendenciji rozvytku neobankiv [Elektronnyj resurs] / I. P. Petrenko // Majbutnje bankinghu: suchasni vyklyky ta perspektyvy rozvytku : zbirnyk materialiv IIMizhnar. nauk.-prakt. internet-konf., 15 cherv. 2017 r., m. Kyjiv : KNEU, 2017. – S. 35–38.

10. Romanchuk M. Neobanky: zakordonnyjdosvid ta perspektyvyrozvytku v Ukraini / M. Romanchuk // Monetarni i finansoviaspektystabiljnoghoekonomichnoghorozvytku: zb. tez dop. Vseukr. nauk. Internet-konf. - Ternopilj : TNEU, 2018. - S. 248-251.

11. Stechyshyn T. B. Neobanky: osoblyvosti orghanizaciji ta perspektyvy rozvytku v Ukraini / T. B. Stechyshyn // Rozvytok bankivs'kykh poslugh ta innovacij v cyfrovij'ekonomici: materialynauk.-prakt. intern. konf. stud. aspir. i molod. vchenykh. – Kyjiv: KNEU. – 2019r. – s. 147-150.

12. Finansova ghnuchkistj pryjnattja rishenj v investycijnij dijalnosti bankiv: Monohrafija / M.O. Kuzheljev, M.O. Zhytar. – Kyjiv: Vydavnyctvo «Centr uchbovoji literatury» Kyjiv-Vydgoshh, 2016. – 176s.

Житар Максим Олегович (ORCID ID: 0000-0003-3614-0788) – кандидат економічних наук, доцент, заступник директора навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи Університету державної фіскальної служби України (м. Ірпінь).

Зелінська Вікторія Сергіївна – здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ фінансів, банківської справи Університету Державної фіскальної служби України (м. Ірпінь).